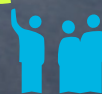
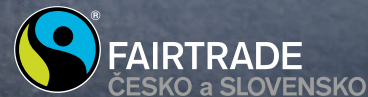

Fairtradová města a školy

ZA PĚSTITELE VE SVĚTĚ

Fairtradová
města a školy

Milé dámy a milí pánové,

většina z nás se denně nevědomky propojuje s lidmi tisíce kilometrů daleko. Ať už pěstují kávu, kakao, banány nebo bavlnu, jejich produkty běžně používáme. Pěstitelé často žijí v chudobě, s omezeným přístupem ke vzdělávání. Navíc musí čelit dopadům klimatické změny, ke které sami přispívají jen v malé míře. Zato my Češi produkujeme v průměru 2x více skleníkových plynů než je světový průměr. Tyto nerovnosti a nespravedlnosti stojí především na koloniální historii a novodobém nastavení mezinárodního obchodu. My ve Fairtrade Česko a Slovensko věříme, že férovější budoucnost a důstojný život pro všechny stojí na spolupráci, přijetí odpovědnosti a aktivním přístupu. A právě mezinárodní kampaň Fairtradová města a školy označuje místa, kde skupiny aktivních lidí podporují fair trade a pěstitele ve světě.

Naše i drobné činy mohou měnit životy lidí tisíce kilometrů daleko. Pěstitele v zemích Asie, Afriky nebo Latinské Ameriky můžeme podporovat organizováním osvětových akcí, globálním vzděláváním nebo etickou spotřebou. Připojte se i vy do této komunity. Rádi v tom budeme společně s vámi.

Stanislav Komínek

Fairtrade Česko a Slovensko
stanislav.kominek@fairtrade.cz
+420 774 737 176

Luis Sevilla Pineda sklízí kávové plody na plantáži v Kostarice

Čemu čelí pěstitelé

Především kvůli koloniální historii a nastavení mezinárodního obchodu čelí pěstitelé ve světě chudobě. **Pěstitelé kávy mají z našeho šálku kávy jen něco málo přes 1 korunu a dle studie Enveritas celkem 44 % jich žije v chudobě, tedy s méně než 3,2 USD na den.** Trápí je také změna klimatu. Vyšší teploty a zničující deště vedou ke snížení produkce, šíření škůdců nebo plísňových onemocnění. Dle studie vědců z Curyšské univerzity aplikovaných věd kvůli tomu dojde do roku 2050 k úbytku vhodných ploch pro pěstování kávy v Brazílii, Indonésii, Vietnamu a Kolumbii přibližně o polovinu.

Pobřeží slonoviny dodává 40 % světové produkce kakaa, ale cena za levné kakao je šokující: původní deštný prales je prakticky vykácen a pěstitelé žijí v chudobě. Samotné Pobřeží slonoviny přišlo především kvůli zakládání nových plantáží jen od 60. let minulého století o 80 % původního deštného pralesa. Pěstitelé dostanou z tabulky čokolády přibližně 2 koruny. Žijí v chudobě a musí využívat nejlevnější pracovní sílu. **Podle studie NORC při Chicagské univerzitě je jen v Pobřeží slonoviny a v Ghaně na kakaových plantážích nuceno pracovat 1,56 milionů dětí.** Nosí těžké náklady a pracují s mačetami.

Tlak na nízkou cenu banánů způsobuje, že zaměstnanci na banánových plantážích dostávají za svou tvrdou práci jen minimální mzdu, za kterou se nedá důstojně žít. **Pracují 6 dní v týdnu 10 až 14 hodin denně a nucené přesčasy jim nikdo neplatí.** Krátkodobé pracovní smlouvy je udržují v poslušnosti. Banánovníky jsou pěstovány na obřích monokulturních plochách a využívané pesticidy se splachují do půdy a znečišťují vodní zdroje. Pokud s tím chtějí něco udělat a vstoupí do odborů, majitelé plantáží je zato přeřadí na horší práci a jejich příbuzné vyhodí.

System Fairtrade

Globální hnutí. Certifikační systém. System obchodování. Ať už na Fairtrade nahlížíme jakýmkoli způsobem, jde v první řadě vždy o pěstitele v zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Fairtrade jim poskytuje možnost uživit se vlastní prací za důstojných podmínek. **Pěstitelé a zaměstnanci dostávají v rámci systému Fairtrade za své kakao, kávu nebo další plodiny spravedlivou výkupní cenu a navíc fairtradový příplatek.**

Hodnota obou hlavních fairtradových komodit, kávy i kakaa, se běžně určuje na komoditní burze. Ve Fairtrade je ale stanovena úroveň minimální výkupní ceny, pod kterou odběratel nemůže produkt od pěstitelského družstva vykoupit. Třeba u prané Arabiky je to 1,80 USD za libru kávy (2026). Pokud je na světovém trhu cena nižší, pěstitel za svou kávu dostane vždy minimálně tuto hodnotu, může tak pokrýt své náklady a vést lepší život.

Nad rámec výkupní ceny dostávají pěstitelská družstva navíc fairtradový příplatek. Ten jim platí certifikovaní odběratelé. Příplatek získává celé družstvo a jeho členové společně rozhodují o jeho využití. **V roce 2023 po celém světě rozhodovali o více než 4,915 miliardách Kč!** Prostředky nejčastěji investují do zvyšování produktivity pěstování a do sociálních nebo vzdělávacích projektů. Staví školy, budují studny, sází stromy, platí školné dětem nebo zajišťují služby agroinženýrů, kteří odbornými radami pomáhají pěstitelům.

Fairtrade podporuje demokratizaci a samosprávnost družstev. Pěstitelé spolurozhodují o nastavení celého systému, jejich zástupci mají na valné hromadě Fairtrade International 50 % rozhodovací pravomoci.

Více o Fairtrade najdete na www.fairtrade.cz.

Mary Nyokabi, zaměstnankyně květinové farmy Florenza Limited, která využila fairtradový příplatek mimo jiné na pořízení fotovoltaiky.

Bladimir Pacheco Quinto, pěstitel fairtradové kávy z družstva ABOSEYNEKUN z Kolumbie, diskutuje na Národní fairtradové konferenci.

Mezinárodní kampaň

Fairtrade je nejen certifikační systém etického obchodování, ale i globální hnutí propojující více než 2 miliony pěstitelů s miliony aktivních spotřebitelů. Lidé se do podpory pěstitelů ve světě zapojují nákupními rozhodnutími i aktivním přístupem.

Fairtradová města a školy je mezinárodní iniciativa označování míst, kde se místní skupiny lidí aktivně věnují fair trade. Cílem kampaně je podpořit pěstitele v zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky: zvýšením prodejů fairtradových výrobků, globálním vzděláváním, informováním o situaci pěstitelů i o dopadech systému Fairtrade.

Tato mezinárodní iniciativa má své kořeny v britském městečku Garstang, kde se místní dobrovolníci propojili s dalšími občany a zastupiteli, společně pak ustanovili své město jako první Fair Trade Town. Iniciativa se z Velké Británie šířila do dalších zemí: Německa, Beneluxu, Skandinávie, ale i do Spojených států, Kanady nebo Brazílie. V roce 2025 se do kampaně zapojovalo už přes 4900 iniciativ ve 28 zemích světa: města, školy, univerzity, ale i církevní sbory.

Aktuální přehled je k dispozici na www.fairtradetowns.org.

V České republice nese kampaň název Fairtradová města a školy. Vznikla v roce 2011 z aktivity nevládních neziskových organizací Ekumenická akademie, NaZemi a Fairtrade Česko a Slovensko, která ji od roku 2019 koordinuje. Prvními Fairtradovými městy se u nás staly v roce 2011 města Litoměřice a Vsetín. Dnes se jich v různé podobě zapojuje téměř dvě desítky. Připojte se do komunity Fairtradových měst a škol i vy!

Více o kampani najdete na www.fairtradovamesta.cz.

Fairtradová města

Města po celém světě se připojují do podpory pěstitelů ve světě díky mezinárodní kampani Fairtradová města (Fair Trade Towns). Pro připojení do komunity a vytvoření profilu na webu kampaně vám stačí naplnit jen některá z následujících kritérií. Pro získání titulu Fairtradové město už musíte naplnit všech 5 kritérií kampaně, která ukazují vaši systematickou podporu fair trade a pěstitelů ve světě:

- **ŘÍDICÍ SKUPINA** – Ve městě funguje místní tým o minimálně 5 lidech, jedním z nich je politik nebo zaměstnanec města. Minimálně 1x ročně se schází na plánování aktivit, reportuje postup koordinátorům kampaně.
- **OFICIÁLNÍ PODPORA** – Místní samospráva schválí dokument, ve kterém deklaruje podporu fair trade. Město se rovněž zaváže ke spotřebě fairtradových produktů, třeba kávy na jednáních zastupitelstva.
- **DOSTUPNOST PRODUKTŮ** – Řídící skupina má přehled o prodejních místech, udržuje aktuální seznam, kde lze zakoupit fairtradové produkty ať už v obchodech nebo kavárnách.
- **MÍSTNÍ PODPORA** – Do podpory fair trade se zapojují pořádáním osvětových akcí a nákupem fairtradových produktů i další organizace ve městě. Přivzvěte ke spolupráci knihovnu, muzeum nebo dobrovolné hasiče.
- **PRÁCE S VEŘEJNOSTÍ** – Město pořádá minimálně 1x ročně akci k podpoře fair trade a přes média o ní informuje veřejnost. Vymyslet můžete vlastní akci nebo se přidat do těch celorepublikových.

„Zapojením mezi Fairtradová města chceme dát najevo zájem o etické nakupování a společensky zodpovědný přístup ke spotřebě. Věřím, že můžeme inspirovat Žďáráky a třeba i ostatní města k zamyšlení, jak může každý z nás přispět k férovějšímu obchodu.“

Martin Mrkos, starosta Žďáru nad Sázavou

Žďár nad Sázavou je Fairtradovým městem. Na jednáních rady a zastupitelstva pijí fairtradovou kávu, podílí se i na organizaci místní Férové snídáně nebo Výstavy na stromech.

Integrovaná střední škola Hodonín je Fairtradovou školou. Ve sborovně pijí fairtradovou kávu, ve výuce se věnují globálním tématům a ve městě pořádají osvětové akce.

Fairtradové školy

Více než 2000 škol a univerzit je zapojeno do mezinárodní kampaně Fairtradové školy (Fair Trade Schools). Ve výuce se věnují globálním souvislostem, využívají fairtradové výrobky a plánují osvětové akce. Pro připojení do kampaně a vytvoření profilu na webu stačí naplnit jen některá z následujících kritérií. Pro získání titulu Fairtradová škola je třeba naplnit všech 5 kritérií:

- **ŘÍDICÍ SKUPINA** – Na škole funguje školní tým s minimálně 5 členy, alespoň polovinu tvoří studenti, členem musí být zaměstnanec. Plánují aktivity a reportují postup koordinátorům kampaně.
- **OFICIÁLNÍ PODPORA** – Vedení školy schválí dokument, ve kterém deklaruje podporu fair trade. Na webu nebo nástěnce informují o Fairtrade a aktivitách školního týmu.
- **GLOBÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ** – Škola se věnuje globálním tématům (chudoba, pracovní podmínky, dětská práce, klimatická změna, migrace...), využívá principy a hodnoty globálního vzdělávání. Inspirujte se přehledem www.fairtrade.cz/top10.
- **SPOTŘEBA FAIR TRADE** – Fairtradové výrobky se využívají ve sborovně, v jídelně, ve školním bufetu a automatech nebo při akcích školy. Toto kritérium je nepovinné pro ty, kterých se týká aktualizovaná vyhláška č. 282/2016 Sb.
- **PRÁCE S VEŘEJNOSTÍ** – Škola pořádá akce na podporu fair trade pro širší veřejnost a usiluje o medializaci fair trade v místních médiích. Organizovat můžete vlastní akce nebo se přidat do těch celorepublikových.

První kroky

- ✦ **VYTVÓŘTE TÝM** - Popřemýšlejte, koho tato témata ve vašem okolí mohou zajímat. Ve městě můžete oslovit místní skauty, knihovníky, obchodníky nebo politické a církevní zástupce, ve škole nejen pedagogy a žáky, ale třeba i kuchařky, školníka nebo rodiče.
- ✦ **AKTUALIZUJTE PROFIL** - Na základě vašeho popisu aktivit a fotografií vám na webu kampaně vytvoříme profil a budeme ho průběžně aktualizovat. Podobně jako to má třeba www.fairtradovamesta.cz/otnice. Vaše příklady dobré praxe mohou motivovat a inspirovat další města a školy.
- ✦ **STANOVTE SI PLÁN** - Uspořádejte setkání vašeho týmu a popřemýšlejte, do čeho byste se v následujícím roce mohli pustit. Na začátku stačí dostat fairtradovou kávu na zasedání zastupitelstva nebo do sborovny, zorganizovat promítání dokumentu nebo osvětovou komunitní akci.
- ✦ **VYUŽIJTE MATERIÁLY** - Napište nám o aktuální nabídce materiálů a akcí. Zašleme vám dostupné výstavy, plakáty, noviny, bannery nebo brožury, které pak můžete využít v rámci svých vzdělávacích nebo osvětových aktivit.
- ✦ **VZDĚLÁVEJTE SE** - Získejte víc informací o životě pěstitelů i fungování fair trade. Kdo kontroluje podmínky u pěstitelů? Jaký je rozdíl mezi licencí a certifikací? Jak ve 20 sekundách představit fair trade? Jak efektivně plánovat akce, které nás baví a mají dopad? I toto se dozvíte na našem semináři pro fairtradové týmy.
- ✦ **ZÍSKEJTE PODPORU** - Oslovte vedení vaší obce nebo školy, představte jim fair trade a svůj plán zapojení. Dostaňte je na svou stranu. Zkuste zajistit podepsání deklarace podpory fair trade.

„Seminář pomohl nastartovat nový školní tým. Dozvěděli jsme se informace o Fairtrade a vyzkoušeli si i plánování akcí na propagaci Fairtrade, přičemž jsme reflektovali její možné výzvy i přínosy.“

Radka Číhařová, pedagožka z Gymnázia
Boženy Němcové v Hradci Králové

Podpora pěstitelů ve světě může být zábavná, zapojte kreativitu, přivzte přátele a další lidi z okolí, společně vytvořte silný tým.

Zapojení do kampaně je zdarma a bez náročného papírování.
Můžete se tak zaměřit třeba na uspořádání komunitní osvětové akce.

ŽÁDNÉ **KRÁTKÉ** **Poplatky a reporty**

Připojení do komunity Fairtradových měst a škol je snadné. **Neplatíte žádné vstupní poplatky nebo členské příspěvky. A roční report máte hotový do hodiny.** Svou energii a čas tak můžete dávat do samotných aktivit.

Vždy jednou za rok nám dáváte vědět, jaká je u vás situace. Krátkou zprávu o činnosti můžete poslat e-mailem nebo ji krátce sdílet hovorem po telefonu s koordinátorem kampaně. Formulář ročního reportu najdete na webu v části Ke stažení, vyplňujete informaci o hlavních akcích a aktivitách. Stačí nám nasdílet 2 až 3 nejdůležitější úspěchy, kterými aktualizujeme váš profil na webu kampaně. Popisujete také rámcový plán na příští období a aktuální složení řídicí skupiny.

Žádost o udělení titulu najdete na webu v části Ke stažení. Ve chvíli, kdy jste přesvědčeni, že naplňujete všechna kritéria, můžete se pustit do přípravy žádosti. Posíláte ji elektronicky na e-mail koordinátora kampaně. Vaši žádost probereme a zašleme vyrozumění. V případě nedostatků se s vámi spojíme s dalšími tipy a podporou. V případě úspěšného schválení žádosti probíhá u měst ještě osobní audit, u škol nikoli. Následně se spolu domluvíme na termínu slavnostního předávání. Součástí udělení titulu je i získání fyzického certifikátu, banneru a personifikovaného loga.

Nezapomeňte dokumentovat své hlavní aktivity! Můžete inspirovat další místa, pochlubit veřejnosti, a také doložit aktivity v žádosti o udělení titulu nebo ročním reportu.

Nákup a spotřeba

Nejjednodušší formou podpory pěstitelů ve světě je spotřeba. Stačí nakoupit fairtradové výrobky a využívat je ve svém provozu nebo na akcích. Začít můžete kávou a čajem, snadno lze sehnat i další produkty jako třtinový cukr, čokolády, ovocné džusy, banány, rýži, květiny nebo trička z Fairtrade certifikované bavlny.

Fairtradové výrobky snadno poznáte dle certifikační známky FAIRTRADE na obalu. Za tímto certifikačním systémem stojí organizace Fairtrade International (www.fairtrade.net), jejíž jsme součástí. **Fairtradové výrobky ale tvoří i ty, které pocházejí od členů Světové fairtradové organizace (www.wfto.com).** V rámci tohoto historicky staršího konceptu spravedlivého obchodu (fair trade) najdete kromě potravin i řemeslné a textilní zboží.

Více k oběma systémům najdete na www.fairtrade.cz/jak-poznat-fair-trade.

Fairtradové výrobky lze pořizovat i v rámci vypisovaných veřejných zakázek. Fairtradová kritéria je nevhodnější začlenit do technické specifikace nebo dílčích hodnotících kritérií. Rádi vám s nastavením požadavků i způsobem ověření poradíme. Dáme vám i tipy na dodavatele, které můžete s vypsanou veřejnou zakázkou oslovit. Vysoutěžit můžete třeba dodávky fairtradové kávy na úřad, občerstvení na konferenci nebo zajištění nápojového automatu.

Pár tipů k nákupům fairtradových výrobků najdete na www.fairtrade.cz/nakup-fairtradovych-vyrobků.

Pedagogové a pedagožky ZŠ a MŠ Maleč pijí ve sborovně fairtradovou kávu, jídelna jednou ročně vaří oběd z fairtradové rýže.

Jednou z oblíbených osvětových akcí je květnová Férová snídaně, komunitní piknik na podporu pěstitelů ve světě. Místní lidé si na akci berou v termosce fairtradovou kávu a čaj nebo připravují buchty z fairtradového cukru a kakaa.

Osvětové akce

Pořádání lokálních akcí s globálním přesahem není žádná velká věda. Při plánování si ale položte pár otázek: Jak dosáhnete relevantního dopadu? Jaké kapacity budete potřebovat? Jak zajistíte férovou komunikaci složitých témat? Koho můžete zapojit do spolupráce? A hlavně, bude vás pořádání bavit?

Hned po spotřebě je osvěta hlavní formou podpory pěstitelů v zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Informujte ve svém okolí, jak tyto lidé žijí, čemu musí čelit nebo jak jim pomáhá Fairtrade žít lepší život. Vymyslet si můžete vlastní společenskou osvětovou akci: zábavné odpoledne v parku, fairtradvý desetiboj, festival, kuchařskou soutěž, promítání dokumentů, uspořádání besedy, zorganizování výstavy nebo informační stánek. Je to na vás. Snažte se alespoň jednou za rok uspořádat opravdu velkou akci, pokuste se přímo do názvu dát zmínku o fair trade, zapojte místní média, pozvěte vedení města a lidi z okolí.

Ve Fairtrade Česko a Slovensko koordinujeme dvě velké celorepublikové akce, do kterých se můžete připojit. První je **Férová snídaně** (www.ferovasnidane.cz), komunitní piknik na podporu pěstitelů ve světě, který se koná na Světový den pro fair trade vždy druhou květnovou sobotu. Druhou je **Výstava na stromech** (www.vystavanastromech.cz), výstavový happening na podporu důstojné práce, který se koná v říjnu během Týdne důstojné práce. U obou akcí vám pošleme organizační balíček, manuál a tiskovou zprávu.

Při plánování akcí přemýšlejte nejen o samotném tématu akce a jejím dopadu, ale i o hodnotovém rámci, který člověk často nevědomky komunikuje navenek: www.fairtrade.cz/informujeme-o-svete.

Tipy na aktivity

V kampani Fairtradová města a školy je zapojeno přes 70 subjektů a za roky fungování kampaně jsme posbírali řadu příkladů dobré praxe. Každý z nich je něčím přínosný pro podporu pěstitelů ve světě. Ať už zvýšením povědomí o tématu, zapojením tématu do vzdělávání nebo podporou prodeje fairtradových výrobků. Inspirujte se a nezapomeňte nám poslat své vlastní příklady dobré praxe:

- ✦ **KLUB AMBASADORŮ (VSETÍN):** Nezisková organizace Líska zapojuje do podpory fair trade hned několik organizací a škol ze Zlínského kraje, spolu s aktivními žáky založili Klub ambasadorů fair trade, aby sdíleli zkušenosti, plánovali akce a dále se vzdělávali.
- ✦ **VEŘEJNÁ ZAKÁZKA (TŘEBÍČ):** Třebíč jako první město v České republice vypsal veřejnou zakázku na dodávky fairtradového občerstvení. Zakázce předcházela analýza nákupů, výsledná cena byla stejná jako předchozí, nově ale obsahovala fairtradové produkty.
- ✦ **DO VŠECH PŘEDMĚTŮ (ŽDÁR NAD SÁZAVOU):** Střední škola obchodní a služeb se snaží do výuky globálních témat zapojit všechny pedagogy, dostávají se tak i do češtiny, výpočetky nebo matematiky. Fairtradovou kávu nebo čaj si můžete koupit ve školním baru.
- ✦ **SPOLUPRÁCE MĚSTA A ŠKOL (VALAŠSKÉ KLOBOUKY):** Dobrá spolupráce dokáže zvyšovat dopad, v Kloboukách spolupracují zástupci radnice s místní základní školou a gymnáziem. Spolu pořádají akce pro veřejnost, do realizace zapojují žáky i zaměstnance.
- ✦ **SETKÁNÍ ŠKOL (CHOTĚBOŘ):** Skupina z místního gymnázia už několikrát uspořádala regionální setkání studentů a pedagogů, kteří přijeli z okolních škol a věnovali se podmínkám pěstitelů, dopadům systému Fairtrade i plánování akcí.

Fairtradová města a školy

Tato mezinárodní iniciativa označuje místa, kde se lidé aktivně věnují fair trade a podpoře pěstitelů ve světě. I v České republice fungují na desítkách míst městské nebo školní týmy, řídicí skupiny. Plánují aktivity, spolupracují s místními organizacemi, sdílí příklady dobré praxe. Věnují se vzdělávání o globálních souvislostech. Využívají fairtradové výrobky. Pořádají osvětové akce ke zvýšení informovanosti o životěpěstitelů i dopadech systému Fairtrade.

www.fairtradovamesta.cz

www.fairtradoveskoly.cz

FAIRTRADE
ČESKO a SLOVENSKO